

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְּקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הֶרֶב מֵרַדְכִי אֱלִיהוֹ זְצוּק"ל

פנחס - תשנ"ז - מאת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג מֵרַדְכִי אֱלִיהוֹ זְצוּק"ל

ששבר מרע"ה את הלוחות, ואמר לו הקב"ה "אשר שברתי", ישר כחך (ששברתי). אלא הביאור הוא שאת הלוחות אי אפשר ואין כח לבשר ודם לשבור את הלוחות. וכמו שהלוחות השניות היו עשויות מסנפיריון, כך גם הלוחות הראשונות היו עשויות מסנפיריון, ואי אפשר לשברם. אלא שעל ידי מעשה העגל זרק אותם משה מידי ונשברו, ועל כן כתוב שנשברו ולא ששבר.

הובקעה העיר.

הגמ' אומרת (תענית כח ע"ב) "בי"ז הוה והכתיב (ירמיה נב) 'בחדש הרביעי בתשעה לחדש ויחזק הרעב בעיר' וכתב בתריה 'ותבקע העיר' וגו' ". כלומר שהגמ' שואלת על המשנה שאומרת שהובקעה ב"ז בתמוז, והלוא כתוב בפסוק שהובקעה בתשעה בתמוז? ומתרת הגמ' "אמר רבא לא קשיא, כאן בראשונה כאן בשניה. דתניא בראשונה הובקעה העיר בתשעה בתמוז בשניה בשבעה עשר בו". כלומר שמה שכתוב בנביא שהובקעה העיר בתשעה בתמוז זה בחורבן בית ראשון, ומה שהמשנה אומרת בשבעה עשר מדובר על חורבן בית שני. ונפסקה ההלכה ברמב"ם ובשו"ע שאנחנו צמים בשבעה עשר בתמוז מפני שחורבן בית שני היה חמור מחורבן בית שני. והטעם, לפי שהבית הראשון היה שמם וחרב שבעים שנה, ולא חמיר כמו הבית השני שעד היום עדיין הוא בחורבנו, ועל כן תאריך חורבנו של בית שני מחייב אותו יותר מבית ראשון, וצמים ב"ז בתמוז ולא בתשעה בו.

קלקול חשבונות היה שם.

ובתוס' מביא שבירושלמי כתוב שבאמת גם חורבן בית ראשון שמביא הנביא היה ב"ז בתמוז ולא בתשעה לחודש. "ומאי דכתיב בקרא בתשעה לחודש, קלקול חשבונות היו שם ופליג אש"ס דידן, ורוצה לומר דמתוך טרדותן טעו בחשבונן ולא רצה הפסוק לשנות מכמו שהיו סוברים". אנחנו רואים כאן דבר נפלא מאוד, שהנביא, אף על פי שראה את טעותם שנולדה מתוך טרדה חזקה, לא רצה לשנות וכתב בפסוק לדורות שזהו תאריך החורבן, כדי שלא לשנות ממה שחשבו אפי' מתוך בלבול. ולכאורה מדוע לא תיקן אותם הנביא? אלא שרצה ללמד לדורות על כמה שהבלבול הקשה עליהם עד כדי כך שהיו מסוגלים להתבלבל בתאריך פשוט. ועל כן דבר זה נשאר לדורות.

נפק"מ בין הבבלי לבין הירושלמי.

ולכאורה מה הנפקא מינה לנו אם הובקעה ב"ז או בתשעה הרי בסופו של דבר צמים ב"ז בתמוז ותו לא! אלא הנפקא מינה היא כמו שמביא ה'מגן אברהם' שמי שרוצה להחמיר ולצום גם בתשעה וגם ב"ז בתמוז, יכול לעשות כן. ולמה לא תקנו כן לכתחילה? אלא העניין שלא רצו לגזור ריבוי צומות על הציבור שלא יכולים לעמוד בהם. ובפרט שיש גם עניין לצום בעשרה באב, ולפי כל חומרות אלו לא שבתת חיי לכל בריה. ולכאורה כל חומרה זו לא שייכת אלא לפי דברי הבבלי שהאמת היתה כך שהחורבן היה בתשעה לחודש בבית ראשון. אבל לפי דברי הירושלמי שלפי האמת החורבן גם בבית ראשון לא היה בתשעה אלא ב"ז בו, אין שום צורך לצום בתשעה בחודש, שאין זה אלא טעות ובלבול, וכמו שאומר הירושלמי בעצמו שהיה זה קלקול חשבונות.

והנפקא מינה אם נאמר שלא גוזרים צומות צמודים, לאדם שהיא רציית על אביו חלה ב"ח או ב"ט בתמוז, לא אומרים לו לצום שני ימים אלא יצום רק את הצום הקבוע של הציבור, ובטל ממנו כל צום אחר. אבל אם נאמר שמי שרוצה להחמיר על עצמו לצום יוכל לעשות כן, אם כן יצטרך לצום גם אם זה יומיים רצופים. גם בשמחות שייך כן, להיכא שאדם התחתן בתשעה בטבת או ב"א בטבת, או בעשרה באב, לא שייך לומר שיצום גם את צום יום חתונתו וגם את צום הציבור, אלא זה פוטר את זה. וכן באותו שבו פוטר אותו.

ההבדל בין ב"ז בתמוז לבין ט' באב.

שואלים התוס', אם חמשה דברים קשים ארעו בתשעה באב, ומשום כך לא רוחצים ולא מסתפרים, ולא נועלים וכו', ואילו ב"ז בתמוז שגם כן ארעו בו חמשה דברים קשים, אין בו את כל החומרות שיש בתשעה באב? ה"ב

השיעור לעילוי נשמת :

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג מֵרַדְכִי אֱלִיהוֹ זְצוּק"ל

פרשת השבוע : פנחס

השיעור נמסר ע"י הרב מֵרַדְכִי אֱלִיהוֹ זְצוּק"ל, בשנת תש"ז.

הלכות בין המצרים ו"ז בתמוז

לפני התחלת השיעור דורש הרב שמואל זעפרני שליט"א בענייני פרשת השבוע.

הלכות י"ז בתמוז ותשעה באב הן להלכה ולא למעשה.

יש הקדמה שאני תמיד רגיל לומר אותה, ואחזור עליה למאזינים לשיעורים דרך הלויין שלא שמעו זאת עדיין. כשלומדים הלכות י"ז בתמוז או תשעה באב, לומדים הלכות שהן להלכה ולא למעשה. שכן אין לנו שום עניין להשאר בדיני האבלות על חורבן הבית, ואנחנו מצפים שיבוא המשיח כבר הליכה או מיד מחר בבוקר, ומה לנו הני"מ ללמוד הלכות שלא יהיו מעשיות? לכן ההלכות האלו הן להלכה אם ח"ו לא יבוא המשיח וכל עוד לא הגיע המשיח - ולא למעשה, שיבוא המשיח וייבנה בית מקדשנו ותפארתנו ולא יהיו מעשיות. ויהי רצון שיהיו להלכה ולא למעשה.

צום י"ז בתמוז חובה.

הליכה הוא ליל י"ז בחודש תמוז, והוא הצום הרביעי מתוך ארבעת הצומות שנתקנו להם לישראל. צריכים לברר האם צום י"ז בתמוז יש לו חומרה, האם הוא מדברי קבלה או מדברי סופרים, האם הוא מדברני, ואולי רק מנהג כד שמי שרוצה יקיים ומי שלא רוצה לא יקיים? דבר זה יבואר מתוך דברי מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג. מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג (תקנ' סע' א') "הכל חייבים להתענות ארבע צומות הללו ואסור לפרוץ גדר". כלומר שמרן בפירוש כתוב שזהו חיוב ואי אפשר למצוא קולות אלא חייבים לקיים את צום י"ז בתמוז וכל מי שפורש מן הציבור פורץ גדר וכמו שכתב המ"ב (שם סע"ק א') "שעכשו כבר רצו וקבלו עליהן כלל ישראל מדור דור ואסור לפרוץ גדר" (אלא אם כן הוא חולה וכמו שנבאר לקמן).

חמשה דברים שארעו ב"ז בתמוז.

הגמ' אומרת בתענית, (דף כו ע"א ע"ב) "חמשה דברים אירעו את אבותינו ב"ז בתמוז וחמשה בתשעה באב. בשבעה עשר בתמוז נשברו הלוחות ובטל התמיד והובקעה העיר ושרף אפוסטמוס את התורה והעמיד צלם בהיכל" (ועל מה שכתבת המשנה "והעמיד", יש שתי גיגראות: לרש"י (ד"ה "והעמיד") גורסים "והעמיד" ולא והעמיד, ולירושלמי גורסים "והעמיד". לרש"י לא אפוסטמוס המוזכר קודם במשנה הוא שהעמיד את הצלם, אלא מנשה הוא שהעמיד את הצלם, ועל כן אין המשך ורצף בדברי המשנה, ולא שייך לגרור והעמיד - אלא אדם אחר שלא מוזכר במשנה הוא שהעמיד את הצלם, והוא מנשה. ולירושלמי מדובר שאפוסטמוס הוא שהעמיד את הצלם ב"ז בתמוז, ועל כן יפה גורסים "והעמיד", שכן המשנה דברה כבר על אפוסטמוס ששרף את התורה והוא הוא שהעמיד צלם בהיכל.). ובמשנה כתוב עוד שבתשעה באב גם כן ארעו חמשה דברים קשים: "בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ ישראל, וחרב הבית בראשונה, ובשניה, ונלכדה ביתר, ונחרשה העיר".

נשברו הלוחות.

למעשה ב"ז בתמוז עשו את העגל ואת המחולות ורקדו, וזה אחד הטעמים שאסור מ"ז בתמוז והלאה לרקוד ולעשות מחולות, כדי לכפר על מה שבזמנם עשו מחולות. וכתוצאה ממעשה העגל ראה מרע"ה מה שנעשה, ושבר את הלוחות. ולכאורה קשה למה המשנה כותבת שנשברו הלוחות ולא כתבה ששבר את הלוחות, שמשה הוא ששבר את הלוחות? (וחז"ל אומרים על מה שכתוב בסוף החומש "לעיני כל ישראל", שזה מוסב על מה

קול צופיך

מִן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרָה"ג הַמְּקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הַרְבֵּי מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

פִּנְחָס- תְּשַׁנ"ז - מֵאֵת מֵאֵת מִן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרָה"ג מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

שאוכל בלילה וברך ברכת המזון, וגמר בדעתו שלא יאכל עוד, ואח"כ רוצה לאכול שוב; לפי ההו"א בלישנא הראשונה בגמ' לא יוכל שוב לאכול. אבל רבא אומר שאם ישן שינת קבע, וקם בבוקר (ללא קבלה מיוחדת) אפילו לפני עה"ש, לא יוכל לאכול, אף על פי שבעצם התענית עוד לא חלה עד הבוקר.

ומסביר רש"י שעל ידי השינה יש לו הסח הדעת גמורה, וכאילו קיבל על עצמו את התענית כבר מהערב. ולכאורה מה שייך לומר שקיבל על עצמו את התענית מבערב, והרי אין שום חלות של תענית כלל עד הבוקר, ומה שייך לומר שחל עליו הצום משהלך לישון בערב? ובשלמא על פי חכמי הקבלה, שאם אדם ישן לא יכול לאכול בין אם עשה תנאי ובין אם לא עשה תנאי, וכך כתוב בזוהר וכן פוסק ומביא האר"י הקדוש ז"ל, מובן. והיבן איש חי' כותב שמותר לכל הפחות לשתות קפה וכדומה ולגמוע ביצה, על אף שאסור על פי הקבלה באכילה.

אבל לפי הפשט שפסקו השו"ע והרמב"ם, שאם ישן שינת קבע לא יכול לאכול, צריך להבין מדוע הוא כן, שהרי אין חלות של תענית כלל. ושם התוס' (!) מביאים ירושלמי (!) שאם אדם התנה לפני שהולך לישון שעדיין רוצה לאכול, מהני לאכול אם יקום מוקדם. וגם על זה צריך להבין האם דיני וחלות התענית החלו כבר מהלילה או לא, שאם כן איך הירושלמי כותב שיכול לעשות תנאים ולאכול? ובאמת הרב המגיד לומד בדעת הרמב"ם שלא מועילים תנאים, ולא יוכל לאכול בבוקר השכם. אבל בשו"ע לומד שמועיל וצריך תנאי.

חלות הצום מתחילה כבר מהלילה.

וצריך לומר שלומדים מכאן חידוש גדול. ליל הצום של י"ז בתמוז הוא לא לילה של חולין גמור אלא הוא לילה שכבר חלים בו ענייני התקופה של בין המצרים וממילא גם דיני הצום. והנפקא מינה הישירה לעניין זה היא שאם ישן שינת קבע אסור לאכול (או לשתות לדעת מרן) אם לא התנה בפירוש שבמה שישן לא מקבל על עצמו עדיין את הצום. ובאמת משום כך הדין הוא שכבר מהלילה הזה אסורים בשרים וריקודים. ומשום כך אם אדם ישן ולא עשה תנאי לא יכול לאכול בבוקר קודם עמוד השחר, ואפילו לשתות לדעת מרן אסור אם לא עשה תנאי וישן כבר שינת קבע. והרמ"א אומר שמותר לשתות וכן דעת הגאון, אבל הרמ"א מחמיר בזה ומשמע שגם הרמ"ב כד לומד שאסור לו לשתות אם לא עשה תנאי ונגד הרמ"א.

אמירת 'ענני' לש"צ וליחיד.

גם לגבי אמירת 'ענני' יש נפקא מינה אם נאמר שהצום מתחיל מהלילה אל לא. המעין בדעות הראשונים נוכח לדעת שנחלקו אם התחלת הצום כבר חל מהלילה או שמא ר' מבוקר. הגאונים וביניהם רב האי גאון, וגם תוס' כך מביאים ופוסקים בשם, רש"י שלומד כך בדעת הגאונים, וגם הר"ף, ומביאים הב"י, ופסק על פי זה בשו"ע כך להלכה, וכך כותב: "אין היחיד אומר ענני אלא במנחה, אבל שליח ציבור אומר גם בתפילת שחרית כשמתפלל בקול רם". ומי שפוסק כמרן השו"ע אומר בתפלת לחש גם בשחרית וגם במנחה ב'שומע תפלה' ובלי ברכה. והשליח ציבור כשעומד ואומר בלחש עם הציבור את התפלה אומר ענני כמו כולם בשומע בתפלה, אבל בחזרה, אומר בין 'גואל' ל - 'רופא' 'ענני' בברכה. והפוסקים כדעת הרמ"א לא אומרים ענני בשחרית וגם הש"צ לא אומר בתפלת לחש עם הציבור. אבל בחזרה של שחרית אומר הש"צ ענני אף על פי שאף אחד לא אמרו בתפלת לחש, והוא כדי להזכיר לציבור שצום היום ושלא יאכלו. ובתפלת מנחה כולם אומרים ענני בתפלת לחש בשומע תפלה וגם הש"צ בעומדו בתפלת לחש ואמרה ב'שומע תפלה' כמו כולם, ואח"כ אומרה בין 'גואל' ל - 'רופא'.

אמירת ענני בלילה.

מרן אח"כ מוסיף: "ובארבע הצומות היחיד מוסיף אותו בכל תפילותיו". כלומר שלדעת מרן אומרים ענני גם בתפלת ערבית בלילה וגם בשחרית וגם במנחה. ואמנם הרשב"א כותב שלא לומר ענני בלילה, שלא כמרן, אבל ציינתי לפני רשימה ארוכה של פוסקים ראשונים ואחרונים שצריך לומר 'ענני' גם בלילה כמו מרן. וביניהם רש"י והר"ף והר"ה, הגאונים, הרמב"ם, וגם ה'שדי חמד' כך פוסק.

תירץ שיש הבדל ביניהם. שבי"ז בתמוז אמנם היו בו חמשה דברים קשים, אבל הגמ' מביאה את רב פפא שאומר שבתשעה באב הוכפלו בו הצרות. ולכאורה גם בי"ז בתמוז הוכפלו הצרות, שהרי ארעו בו חמשה דברים קשים, אלא שבתשעה באב צרה אחת הוכפלה בו, לפי שמצאנו שבי"ז בתמוז יש מחלוקת אם הובקעה בי"ז או בט', משא"כ בתשעה באב לכל הדעות באותו היום הוכפלו הצרות והכל ארע באות יום.

תחילת תקנת הצומות גם בלילה.

הרמב"ן אומר חידוש עצום. שכשאנשי כנסת הגדולה תקנו ארבעה צומות, תקנו את הצומות כעין תשעה באב ויום הכיפורים, שמתחילים כבר מהלילה וכל יום המחרת. רק שאחרי שנבנה בית שני, פקעה התקנה, ואז אמרו שרצו צמים לא רצו לא צמים, תקנו ואמרו שלא לצום אלא בבוקר ולא מערב. כלומר שביסוד הצום של י"ז בתמוז בעצם התקנה היתה שצמים גם בלילה ורק הקילו ואין חיוב כבר לצום בלילה. אבל בתשעה באב שכתוב 'בכה תבכה בלילה' צריכים לצום גם בלילה.

מעבורות ומניקות וחולים.

עוד דבר רואים שבתשעה באב וביורה"כ גם מעבורות וחולים צמים, ורק מסוכנים לא צמים. וזה עומד בסתירה בדברי מרן. במקום אחד (סי' תקן סעי' א') שהכל חייבים להתענות ומי שלא מתענה פורץ גדר, ורק הרמ"א מוסיף שעוברות ומניקות שמצטערות הרבה לא מתענות. אבל משמע מכאן שדעת מרן היא שאפי' עוברות ומניקות חייבות להתענות, שמרן לא חילק בכך כלום. ואם כן איך כותב מרן לקמן בהלכות תשעה באב (סי' תקנד סעי' ג') "עוברות ומניקות מתענות בט' באב כדרך שמתענות ומשלמות בי"ב. אבל בג' צומות אחרים פטורים מלהתענות". וזה לכאורה סתירה בדברי מרן. האחרונים כותבים שדבר זה לא, אבל אין לומר כן, וגם שאין לעשות מחלוקת גדולה בין מרן לבין רמ"א בעניין זה.

אלא העניין הוא כך: מכיון שצומות אלו הם תקנה שקבלו הדור על עצמם, אומרים שמעוברות פטורות ולא קבלו על עצמם. אבל אין לומר שמיד בתחילת הריונה, בהודע לה שהיא בהריון כבר תאמר שהיא מעוברת ופטורה, אלא דוקא אם היא בחודש מתקדם ובאמת קשה לה הצום. ובכלל אם היא חלשה מאוד מחמת הריונה, לא תוכל לצום מדין חולה ולא מדין מעוברת. והכלל הוא שאסור לפרוץ גדר, והכלל המנחה לפטור את הצום הוא שאם יש סיבה מיוחדת וטובה אז לא צמים, כגון מעוברות שלא מרגישות טוב או חולה שחלש. ואם לא, אין פטור מצומות אלו, שכבר קבלו אותם לגמרי על עצמם (וכנראה שלא ראה את התשב"ץ).

תרופת התשב"ץ.

בתשב"ץ (!) מתרץ, ממה שכתוב בנביא צום הרביעי והעשירי וכו', ויש להקשות שלכאורה למה ייחס אותם לחודשים ולא כתב בפירוש עשרה בטבת, י"ז בתמוז, ועוד? אלא שבעצם תקנו לצום בחודש בתמוז, ולא קבעו יום מיוחד, אלא שפעם צמו בתשעה בו ופעם בי"ז בו. גם על צום גדליה, הרי יש מחלוקת אם נהרג בג' בתשרי או בראש השנה, לכן קבעו את החודש ולא קבעו את היום. ולפי דבריו אלו, אין קושיה, שבתמוז מצאנו י"ז בו וגם תשעה בו.

אם חלות הצום הוא מהבוקר או מהלילה.

יש לדון אם תחילת הצום של י"ז בתמוז הוא מהערב, או שמא רק מהבוקר בעמוד השחר. יש הרבה החושבים שתחילת הצום הוא דוקא בבוקר, מעמוד השחר. ועוד יש לשאול, האם אומרים 'ענני' בתפילת ערבית של ערב צום, והרי למעשה עוד לא התחיל לצום אלא הולך הביתה אחרי התפלה לאכול, ואם כן לכאורה לא שייך לומר ביום צום התענית הזה כאשר עוד לא התחיל כלל את הצום: דברים אלו יתורצו על פי הגמרא. הגמ' אומרת בתענית "עד מתי אוכל ושותה" ופרש"י בין תענית יחיד ובין תענית ציבור. כלומר בין בתענית י"ז בתמוז, ובין שקיבל על עצמו לצום בגלל שהיה לו חולה בביתו או שנפטר לו קרוב וכד'. לזה הגמ' מביאה מחלוקת בין רבי לבין רבי אלעזר ברבי שמעון, והלכה כרבי שדוקא מעמוד השחר. ולכאורה מפשטות דברי הגמ' רואים, שעד עמוד השחר שלא מתחילים לצום, אין שום דין של צום כלל. על זה הגמ' מביאה שתי לישנות. הגמ' אומרת שמי

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הַרְבֵּי מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

פִּנְחָס- תִּשְׁנִי' - מֵאֵת מֵאֵת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

משום כך, רק השאלה היא האם תברך שהחינו; מצד אחד ניתן לומר שתברך שהרי היא אוכלת, ומצד שני מה שאוכלת הוא הברכה אבל לא התירו לה לברך משום כך שהחינו? וכן אם טעה אם לקח פרי חדש אחרי י"ז בתמוז, וברך עליו בורא פרי העץ, ובעוד הפרי בידיו טרם אוכלו ממנו נזכר שהוא פרי חדש בשבילו, האם משום כך יברך שהחינו או לא? על דברים אלה ודומיהם צריכים לומר שיש להם על מה שיסמוכו ויכולים לברך שהחינו על אותו הפרי החדש כיון שיש להם הכרח. אבל בלאו הכי אין לברך. (היה ירושלמי אחד שהיה מתבדח, שבין י"ז בתמוז ועד אחרי ת"ב הפרי החדש היחיד שהיה בארץ הוא פרי הסברס, שכולו קוצים על כן בודאי שיכולים להתמתין בשביל פרי שכזה עד אחרי ת"ב).

שהחינו בדחוי או בליל י"ז.

במ"א כותב שאם חל י"ז בשבת ונדחה, מותר לברך שהחינו. ואומר החיד"א בתשובותיו חיים שאל, שאם חל בשבת ונדחה, לא מברכים משום כך שהחינו. והוא אומר שנשאל אם בליל י"ז בתמוז, כמו היום, האם מותר לברך שהחינו או לא? (ועל פי הדברים שלנו לעיל לא מברכים שהחינו, שכבר חל התענית מהלילה). אומר על זה החיד"א שלא מברכים מהלילה שהחינו שהוא כבר זמן פורענות. ועל כן מ"ז בתמוז ועד ת"ב לא יברכו שהחינו. ויקודים ומחולות.

דעת הרמב"ם לגבי רדיו טיפים של ימינו.

יש האומרים שאם לוקח נבל וכינור ופסנתר אמיתי זה מקור האיסור. אבל אם שומע רק מהקלטה דרך המקלט או דרך טיפ או בזה איסור. לזה אומר הרמב"ם שמאז חורבן המקדש אסור לשמוע נבל וכינור וכל מיני כלי זמר. וצריך לומר שמה שמוסיף הרמב"ם הוא לומר לנו שעתידים להיות בעולם דרכים שונים להשמעת כלי זמר והם אלו מכשירי ההקלטה שיש היום, על אלו התכוון הרמב"ם בהוסיפו את 'וכל מיני כלי זמר' שיש לאסור.

הנהגה בשמיעת מנגינות לפני ואחרי החדשות.

אדם יושב בבית ורוצה לשמוע חדשות, ולצערנו המפעילים של תחנות השידור לא מתייחסים לענייני בין המצרים ולאסורים של השמעת כלי זמר. (וכבר נכתבו שאין להם שום רגש לענייני הכלל הכואבים, שהיה שבוע שעבר מפגן גדול בשם 'המכביה' ומתו שם אנשים ובכל אופן שרו בו זמנית). איך עלינו לנהוג בעניין זה, האם אדם שנוסע ברכבו צריך להניח שעה באוזניו כדי לא לשמוע את השירים המושדרים בין לבין, או האם אדם בביתו יניח את אצבעותיו באוזניו כדי שלא לשמוע את השירים המושדרים, וכך ישאיר שם את אצבעותיו כל הזמן? לזה צריכים לדעת שאף על פי שאין בררה כגון בנוסעו ברכבו, ולא יכול לחסום את שמיעת השירים, אבל לכל הפחות צריך שלא להתכוון להנות מזה.

ומצאנו כעין זה בגמ' במסכת פסחים (?) שאדם שאין לו בררה ומוכרח לשמוע דברים אסורים, כגון את השעה המדויקת בשבת, אסור לו להנות מזה, ועל כן לא ישמע כלל כל היכא שאין לו חוסר בררה. וגם לא ינהג - לדוגמה אם בשעה שאדם הולך ברחוב בשבת שומע את הצפצוף של תחילת שעה דרך רדיו פתוח בשכנות, לא יסתכל בשעונו באותו זמן כדי לבדוק אם שעונו מדויק, שאסור להנות משמיעת דברים אסורים. ועל כן בימים אלה לפעמים אדם שומע חדשות וכל כך התרגל בכך שלא יכול לוותר על זה, וזה בשבילו כמו לחם חוקי ממש, והרי בין לבין יש מנגינות, אז כמו שאמרנו, שאם אין לו שום בררה כגון שהוא נוהג ברכבו, אז יוכל לשמוע. אבל אם יש לו בררה שלא לשמוע, כגון אם הוא בביתו שיכול לכוון כל היכא שמתחילה להתנגן לה מנגינה, אז בודאי שאסור לו לשמוע ויכבה את המקלט, ולא ידליק אלא בתחילת שעה עגולה כדי לשמוע אז את החדשות. כמו כן באוטובוס, יכול אדם לקחת אתו ספר וללמוד בו במקום לשבת בטל ולשמוע בלתי בררה את המנגינה המתנגנת לה ברקע.

פעם היו מלגלים על אנשים שעולים לאוטובוס ומזיקים ספר בידם ולומדים. מה עשה הקדוש ברוך הוא, המציא חומר קריאה בעולם שנקרא עיתון, והוא טון של עיתון; ואנשים מרימים את זה כמו סנדלים ומרימים אותו בנשיעתם וקוראים בו ממש מתחילה ועד סוף, ממש מלפני המעריב או הידיעות ועד הסוף שכבות שם מי העורך או המדפיס. בצורה זו כבר

הכנה"ג הגדיל לעשות וכותב "ואני נהגתי לומר 'עננו' בערבית ואח"כ אני הולך לאכול". ולכאורה צריך להבין איך הכנה"ג לומר, שכן ברגע שאומר 'עננו' קיבל את הצום שאומר שם את יום צום התענית הזה, ואם לא קיבל את הצום ובשביל כך הולך לאכול אחרי התפלה, אם כן איך אומר 'עננו'? אלא נראה לומר מכאן בודאי שהתענית חלה מהלילה. ואין הכונה לומר שמתחילים לצום מהלילה אלא לומר שחלים דיני וענייני התענית כבר מהלילה. והגאון מחזק את דברי הכנה"ג ואומר חידוש נפלא בסברה נכונה. אם אדם רוצה לקבל תענית יחיד ומקבל את זה עליו ביום שרוצה להתענות בו, הרי זה דברים בטלים ואין כאן שום תענית (לכל היותר תענית שעות) כיון שלא קיבל את זה עליו מבעוד יום לפני התענית בתפלת מנחה. כלומר שבאמר התענית חלה כבר ממנחה, אלא שהתירו לו לאכול עד עמוד השחר, ומעמוד השחר יחול התענית בפועל. היוצא מן הדברים שגם מה שאומר הכנה"ג שהיה מקפיד לומר עננו כבר מהלילה אף על פי שאחר כך היה הולך לאכול הוא מפני שלדעתו חלות התענית היא כבר מהלילה.

שהחינו מ"ז בתמוז והלאה.

בשו"ע (?) כתוב שמ"ז בתמוז והלאה יש נוהגים שלא לברך שהחינו. וז"ל : טוב לזהר מלומר שהחינו בבין המצרים על פרי או על מלבוש, אבל על פדיון הבן אומר וכו' יחמיץ המצוה". האר"י הקדוש אומר בשער הכונות שלא לומר שהחינו בבין המצרים לא בחול ולא בשבת. והט"ז אומר שיכול לומר שהחינו שהרי אם יש פדיון הבן אומרים שזה מצוה עוברת, כמו כן על כל דבר חדש צריך לברך שהחינו ואפשר להחשיב אותו העניין מאותו הטעם שזה מצוה עוברת שהרי יכול למות עד אחרי בין המצרים (נא לא לקחת את הדברים קשה) והחמיץ את המצוה. ולכאורה מי הוא זה שרוצה או שחושב שאולי ימות ומשום כך יברך שהחינו ולא יפסיד את המצוה? וזה כלל לא כדאי לו לברך שהחינו על דעת כן שאולי מחר ימות. ונכון שאדם צריך לעשות תשובה כל יום שמה למחר ימות, זה נכון רק לגבי מחשבה שבלב ותשובה אבל אין עניין לומר שיעשה משום כך מעשה שיברך שהחינו וכדי על דעת כן! ועל כן אין לברך משום כך.

שהחינו בשבת בימי בין המצרים.

בספר חסידים כותב שנהגו לברך שהחינו בשבת. והגאון אומר שאין זה נכון, שהרי כתוב בהלכה שאם אדם היה עשיר (ואני מוסיף שהיה קמצן) ולא היה נותן כסף לבנו, ומת אותו האדם, הדין שבשעת קריעה מברך הבן 'ברוך דיין האמת', ואחר כך מברך ברכת שהחינו, שלקח מאביו את הירושה ושמח בכך. (והוא ממשנה מפורשת ומביאה הרמב"ם להלכה וכך פסק השו"ע בהלכות ברכות) ולכאורה אבל בימי אבלות לא מברך שהחינו, אלא מכאן שגם באבלות של ימי בין המצרים אפשר לברך שהחינו. ואומר המ"א (והגאון היה מאוד נוהר מדברי המ"א) וז"ל : "וטעם האיסור נראה לי כיון דזמן הזה הוא זמן פורענות אין לברך שהחינו בזמן הזה. אבל אין הטעם משום אבלות". כלומר שהמ"א אומר שלא מצינו ואין דין כזה שאבל אסור בברכת שהחינו, אלא שאין ראוי לעשות כן בזמן כזה שיש עליו פורענות, כך גם בימי בין המצרים שהוא זמן פורענות, אין לברך שהחינו.

סיכומו של דבר : לדעת האר"י בודאי שלא מברכים שהחינו גם בשבת. ומי שאומר שלדעת מרן השו"ע אפשר לברך שהחינו בשבת, לא ראה את ה'בית דוד' ולא את הברכה יוסף ולא את ה'טור וברקת', שאומרים בדעת השו"ע שאין לומר שהחינו גם בשבת. שהרי מרן כותב שאין לומר שהחינו בבין המצרים בסתם, ואילו היה דעתו שאפשר לומר שהחינו בשבת לא היה שתיק מינה והיה מחלק בפירוש ואומר שבשבת יכול לברך שהחינו. מכאן שגם מרן דעתו כהאר"י שאין לומר שהחינו בשבת. דעת הגאון שיכול לומר שהחינו. ומי שסובר כדעת הגאון בכל מקום בין בחומרות ובין בקולות, יכול בעניין זה לסמוך על דעת הגאון. אבל אנחנו שפוסקים כדעת מרן והאר"י הקדוש, אין לנו לברך שהחינו לא בחול ולא בשבת.

והנה צריך לומר שכל מה שלא מברכים שהחינו הוא במקרה הרגיל, אבל אם הוא מקרה שיש בו הכרח מסויים יכול לסמוך על דעת הגאון ויברך בשבת. ודבר זה ניתן להמחיש כגון אם אשה הרה הריחה ברחוב ריח חריף של פרי חדש, כגון גויאבה וכדומה, ותסתכן אם לא תאכל שיכולה ח"ו להפיל משום כך – במקרה כזה הן ודאי הוא שתאכל ולא תסכן את העובר

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הֶרֶב מֵרַדְכִי אֵלֵיהוּ זְצוּק"ל

פִּנְחָס - תִּשְׁנ"ז - מֵאֵת מֵאֵת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג מֵרַדְכִי אֵלֵיהוּ זְצוּק"ל

וְהָאֵמֶת וְהַשְׁלוֹם אֲהָבָה, וְלִמָּה לֹא הוֹסִיף גַּם עַל שְׁבִתוֹת וְרָאשֵׁי חֲדָשִׁים וְעַל פֶּסַח שִׁיחֵי שְׁלוֹם וְאֵמֶת?

נִגְמַר הַלְּגִלּוֹג שֶׁל הָאֲנָשִׁים שֶׁכֵּן הֵם בְּעֶצְמָם נִסְחָפוּ הֶרֶב מֵעֵבֶר לְמִמּוֹצֵעַ בְּנוֹשָׁא שֶׁל קְרִיאָה בְּאוֹטוֹבוֹס.

לְהִתְרַחֵק מִכָּל סִכְנָה בִּימֵים אֵלּוּ.

יֵשׁ חֲסִידִים שְׂאֻמְרִים שְׂצִירָךְ מְאֹד לְהַחֲמִיר בִּימֵי בֵּין הַמִּצְרִים. וְגַם בְּגִמ' מוֹבָא עַד כִּמָּה אָדָם צָרִיךְ לְהַחֲמִיר עַל עֲצֻמוֹ בִּימֵי בֵּין הַמִּצְרִים. לְמַשֵּׁל אָדָם שְׂרוּצָה לְהִתְרַחֵץ. בְּיוֹם י"ז בְּתַמּוּז. לְלַכֵּת לֵים אוֹ לְבִרְכָּה, מִשְׁמַע מִהַב"ח וּבְבִא"ח בִּר"פ שְׂאִין לְלַכֵּת מִי"ז בְּתַמּוּז. אֲבָל עַל מִקְלַחַת בְּבִיתוֹ אֵין תִּקְנָה. וּמִצְאֵנוּ שֶׁהַגִּמ' (!) מְבִיאָה עַל רִבְנֵי הַקְדוּשָׁה שֶׁרָצָה לְהִתְקַלַּח בְּבִיתוֹ בִּי"ז בְּתַמּוּז וְרָצָה לְגַמְרֵי לְעֻקּוֹר אֵת י"ז בְּתַמּוּז וְאֵת ט' בָּאָב וְלֹא נִתְּנוּ לוֹ חֲכָמִים. אוֹמְרִים הַב"ח וְהַבִּא"ח שְׂבִיּוֹם י"ז בְּתַמּוּז צָרִיךְ לְהַחֲמִיר. שִׂיּוֹם זֶה הוּא יוֹם פּוֹרְעָנוֹת וְלֹא יוֹם טִיּוֹלִים וְתַעֲנוּגוֹת. וְכֵן מִן דִּין, מִי"ז בְּתַמּוּז וְעַד ר"ח אָב יֵשׁ סִכְנָה לְלַכֵּת לֵים, שִׁישׁ הֶרֶב חֲשָׁשׁוֹת שִׁיכּוּלָה לְבּוֹא רוּחַ סְעָרָה וְאָדָם יִכּוֹל לְהֵאָבֵד בְּדֶרֶךְ אוֹ בֵּים, וְעַל כֵּן צָרִיךְ בִּימֵים כִּמָּה שְׂאֻמְרִים לְבָרוּחַ מִסְכָּנָה. גַּם בְּכַבִּישִׁים שֶׁשֶׁם שְׂכִיחָא סִכְנָתָא צָרִיךְ בִּימֵים אֵלּוּ לְנַהֵג בְּמִשְׁנָה זִהִירוֹת. אִם לְמַשֵּׁל אָדָם רְגִיל לְחֻצוֹת כְּבִישׁ עַל יְדֵי שְׂמִסְתַּכֵּל פֶּעַם אַחַת לְכָל צֵד, צָרִיךְ לְהִסְתַּכֵּל פְּעָמִיּוֹם בְּכָל צֵד בִּימֵי בֵּין הַמִּצְרִים. שֶׁכֵּךְ כְּתוּב כָּל רוֹאֵה הַשִּׁיגוּהָ בֵּין הַמִּצְרִים. וּבִפְרָט שְׂאֻסּוֹר לְחֻצוֹת בְּאוֹר אָדָם שֶׁכֵּךְ הַשְׁנָה יֵשׁ בְּזֶה אִיסוּר מוּחְלָט, עַל אַחַת כִּמָּה וְכִמָּה שְׂבִימִים אֵלּוּ צָרִיךְ לְהִזָּהֵר וְלֹא לְחֻצוֹת בְּאוֹר אָדָם בְּשׁוֹם פְּנִים וְאוֹפֵן.

רְחִיצָה לְאָדָם עוֹבֵד שְׂאִין בֶּה תַעֲנוּג.

וְעַל כֵּן, לְגַבִּי רְחִיצָה בְּיוֹם י"ז בְּתַמּוּז, אִם הוּא אָדָם שְׂעוֹבֵד בְּעִבּוּדָה שְׂחוּרָה שֶׁהָעוֹבֵד בֶּה מְזִיעַ מְאֹד וְצָרִיךְ לְהִתְרַחֵץ, לֹא יִמְנַע עֲצֻמוֹ בְּיוֹם זֶה שֶׁכֵּן צֶעַר גָּדוֹל הוּא לוֹ שֶׁלֹּא לְהִתְרַחֵץ, וְדוּקָא בְּבִיתוֹ אֲבָל לֹא בְּבִרְכָּה וְלֹא בֵּים. אֲבָל סֵתֵם אָדָם שֶׁהִרְחִיצָה בְּשִׁבְלוֹ הִיא תַעֲנוּג, לֹא הִתִּירוֹ כָּלל.

תִּיקוּן חֻצוֹת.

מִי שִׁיכּוֹל לְקוֹם מִי"ז בְּתַמּוּז וְעַד ט' בָּאָב בְּחֻצוֹת וְלִמְרֵי תִיקוּן חֻצוֹת, אֲשֶׁרִי וְאֲשֶׁרִי חֲלָקוֹ. וְמִי שִׁיכּוֹל לִמְרֵי כָּל הַשְׁנָה אֲשֶׁרִי וְאֲשֶׁרִי חֲלָקוֹ. וְמִי שְׂאִינוּ יִכּוֹל כָּלל לִמְרֵי תִיקוּן חֻצוֹת, שְׂגוֹבֶרֶת עָלֵינוּ הָעִיּוּפוֹת בְּלִילָה מְאֹד, אִזּוֹ יֵשׁ לוֹ תִקְנָה שִׁיקוּם לְפָנֵי עֲמוּד הַשַּׁחַר וְיִאֲמַר תִּיקוּן חֻצוֹת. וְמִי שֶׁגַּם דָּבָר זֶה עָלֵינוּ לְטוֹרַח גָּדוֹל, אִזּוֹ יֵשׁ לוֹ תִקְנָה שְׂבִיּוֹם מֵאַחֲרֵי חֻצוֹת הַיּוֹם יִאֲמַר תִּיקוּן רַחֵל. וְאִם הוּא חוֹשֵׁשׁ שִׁיחֲקוֹ עָלֵינוּ שֶׁכֵּךְ לְכַתְחִילָה צָרִיךְ לִשְׁבֵּת עַל הַרְצָפָה וּלְהִתְאַבֵּל עַל חוֹרְבַן הַבֵּית, אִזּוֹ אֵין הֵכֵי נִמְי יוֹכֵל לְקַרְוֹא גַּם בִּישּׁוֹב עַל כִּסֵּה

רְחִיצַת הַפֶּה בְּיוֹם הַצּוֹם.

מִן כְּתָב "לְרַחֲוֵץ פִּי בְּתַעֲנוּת צִיבּוֹר לֹא כֶּשֶׁר לְמִיעֵבֶד הַכִּי", כְּלוֹמֵר שְׂאִין דֶּרֶךְ טוֹבָה לְעִשּׂוֹת כֵּן. וְאִם מִן כֵּךְ כּוֹתֵב, לִמָּה לִי לְמַצּוֹא סִתִּירוֹת בֵּין סִעִיף א' לְסִעִיף ד', אֲלֵא אִם אֲמַר לֹא כֶּשֶׁר, לֹא כֶּשֶׁר! וְגַם יֵשׁ חֲשֵׁשׁ שְׂמָא אָדָם בְּשַׁעַת שְׂטִיפָת פִּי אִזּוֹ יוֹאֵב לְבַלְעוֹ מִים בְּיוֹם הַתַּעֲנוּת. וְזֶה דוּקָא בִּי"ז בְּתַמּוּז, אֲבָל בְּתַשְׁעָה בָּאָב פְּשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא שְׂאִין לוֹ לְעִשּׂוֹת כֵּן וְאִסּוּר לְשִׁטּוֹף אֵת פִּי כָּלל.

יָמִים אֵלּוּ נִעְוָדוּ לְתַשׁוּבָה שְׁלֵמָה.

הַרְמַב"ם (הַלְכוֹת תַּעֲנוּת) כּוֹתֵב "...מִפְּנֵי הַצְרוֹת שְׂאֲרַעוּ בָּהֶם, כְּדִי לְעוֹרֵר הַלְּבָבוֹת לְפִתּוֹחַ דְּרָכֵי הַתְּשׁוּבָה, וְיִהְיֶה זֶה זְכוֹרֵנוּ לְמַעֲשֵׂינוּ הָרַעִים וּמַעֲשֵׂי אֲבוֹתֵינוּ שִׁיחֵה כְּמַעֲשֵׂינוּ עֵתָה, עַד שֶׁגֵּרַם לָהֶם וְלָנוּ אוֹתָם הַצְרוֹת, שְׂבִזְכוֹרֵנוּ דְּבָרִים אֵלּוּ נָשׁוּב לְהִיטִיב, שְׂנִאֲמַר 'וְהִתְוָדוּ אֵת עוֹנָם וְאֵת עוֹן אֲבוֹתָם' ". וּמוֹסִיף עַל דְּבָרִים אֵלּוּ הַי"כ הַחֲסִים (!) "וְלֹכֵן כָּל אָדָם חַיִּיב כָּל אָדָם בִּימֵים הָאֵלֶּה לְשׁוּב בְּתַשׁוּבָה וּלְפַשֵּׁשׁ בְּמַעֲשֵׂי בָּאֵלּוּ הַיָּמִים יוֹתֵר מִשְׂאֵר הַיָּמִים מִפְּנֵי שֶׁכֵּךְ הִיתָה הַתְּקַנָּה".

מִהוּ הָאֵמֶת וְהַשְׁלוֹם אֲהָבָה?

עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מוֹבֵן מִה שְׂכַתּוֹב בְּזִכְרִיהָ "צוּם הַרְבִּיעִי וְצוּם הָעֶשְׂרִי וְצוּם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לְבִית יְהוּדָה לְשִׁשּׁוֹן וּלְשִׁמְחָה וּלְמוֹעֲדִים טוֹבִים וְהָאֵמֶת וְהַשְׁלוֹם אֲהָבָה". שְׂאֵלּוּ אֵת זְכוֹרִיהָ אַחֲרֵי תַחֲלִיל חוֹרְבַן הַבֵּית הַשֵּׁנִי, הָאֵצְמוֹ? הָאֲבִיכָה? אֲמַר לָהֶם שְׂלַכְשִׁיבָנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ יִהְיֶה לְשִׁשּׁוֹן וּלְשִׁמְחָה. וּלְכַאוּרָה מוֹבֵן, שִׂימִים אֵלּוּ יִהְיֶה לְמוֹעֲדִים טוֹבִים. אֲבָל מִה הָעִנְיָן לְהוֹסִיף

מִהוּ בְרִית שְׁלוֹם?
וְאִפְשָׁר לְהַבִּין וּלְיִישֵׁב אֵת הַדְּבָרִים עַל פִּי הַפֶּרֶשָׁה שֶׁלָּנוּ פֶּרֶשֶׁת פִּנְחָס. הִנֵּה מִי שִׁילְמַד אֵת הַיַּחֲק לְיִשְׂרָאֵלִי שֶׁל הַיּוֹם, וְיַעֲיִין בְּדִבְרֵי הַזֶּהָר שֶׁם, יִמְצָא כְּתוּב עַל יוֹסֵף הַצְדִּיק שֶׁהוֹסִיפוּ לוֹ עַל שְׂמוֹ אוֹת ה': "עוֹדוֹת בִּיהוֹסֵף שְׂמוֹ בְּצִאֲתוֹ עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם", וְהוּא מִפְּנֵי שְׂהוּא הִיָּה יָרָא שְׂמִים וְזִהִיר מְאֹד בְּכָל עֲנִיּוֹ נִיאוּף. (וְאוֹמֵר עָלָיו הַזֶּהָר עַל מִה שִׁדּוּעַ שִׁיּוֹסֵף הַצְדִּיק הִיָּה יוֹדַע אֵת כָּל הַשְּׁפוֹת כּוֹלֵם יוֹתֵר מִפְּרָעָה, וְכִשְׂבָּאָה אֲשֶׁת פּוֹטִיפַר לְתוֹבַעוֹ לְדַבֵּר עֲבָרָה הִיתָה מְדַבֵּרֶת אֵתוֹ בְּשִׁפָּה מִצְרַיִת וְהִיָּה אוֹמֵר לָהּ שְׂאִינוּ יוֹדַע אֵת אוֹתָהּ הַשְּׁפָה, הִיתָה מְדַבֵּרֶת אֵתוֹ בְּכָל מִינֵי שְׁפוֹת וְהִיָּה אוֹמֵר לָהּ שְׂאִינוּ יוֹדַע אוֹתָם, וְכִי רַק אֵת לְשׁוֹן הַקְדוּשָׁה הִיָּה יוֹדַע – עַל זֶה כְּתוּב בְּפִסּוֹק 'שִׁפָּת לֹא יִדְעָתִי אֲשִׁמְעָ' כְּלוֹמֵר שֶׁכֵּךְ הַשְּׁפוֹת כּוֹלֵן לֹא יָדַע אוֹתָם וְרַק שׁוֹמַע אוֹתָם בְּלִבּוֹ בְּשִׁמְעָה אֲלֵב לֹא בְּהִבְנָה. עַל כֵּן זָכָה וְהוֹסִיפוּ לוֹ עַל שְׂמוֹ אוֹת מְשֻׁמּוֹתֵינוּ יִתְבָּרֵךְ, אֵת הָאוֹת ה'. וְהִנֵּה גַּם ל-'פִּנְחָס' הַתּוֹרָה כְּתָבָה אוֹת נוֹסֶפֶת עַל שְׂמוֹ אֵת אוֹת יו"ד זַעִירָה. וְלִמָּה כְּתָבָה לוֹ הַתּוֹרָה יו"ד זַעִירָה? אוֹמֵר עַל זֶה הַזֶּהָר שֶׁהִיָּה רָאוּי לְכַתּוֹב לוֹ אֵת שְׂמוֹ פִּנְחָס לִלֵּא יו"ד שֶׁכֵּךְ שְׂמוֹ צָרִיךְ לְהִיָּתּוּ - וְלִמָּה קְרָאתָהּ הַתּוֹרָה פִּנְחָס עִם יו"ד בְּכַתִּיב מֵלֵא וּבְתַנּוּעָה גְּדוּלָה וְשׁוּא נַע, אֲלֵא, הַטַּעַם הוּא שְׂמִפְּנֵי שְׂקִינָא לְאֻלּוּקִיוֹ זָכָה וְהוֹסִיפוּ לוֹ אוֹת יו"ד עַל שְׂמוֹ.

וְעַל זֶה הַתּוֹרָה אוֹמֶרֶת "לִכֵּן אֲמוֹר הַנְּנִי נוֹתֵן לוֹ אֵת בְּרִיתִי שְׁלוֹם". שׁוּאֵל הַיָּאוֹר הַחֲסִים' הַקְדוּשׁ מִהוּ אוֹתוֹ שְׁלוֹם שְׂכַרְתּוֹ לוֹ בּוֹ בְּרִית עוֹלָם? בְּרִשִּׁי כּוֹתֵב (דִּיָּה אֵת בְּרִיתוֹ) שֶׁהַכּוֹנֵה לְמַלְאָךְ הַמוֹת שְׂלֵא יָמוֹת לְעוֹלָם. וְעוֹד בִּיאוֹר מְבִיא הַיָּאֵבֶן עֲזָרָא (בְּמַדְבֵּר פִּנְחָס כֶּה יב ד"ה אֵת בְּרִיתִי שְׁלוֹם) "וּרְבִים כֵּן הַטַּעַם שְׂלֵא יִגּוֹר מֵאַחֵי זִמְרִי" כְּלוֹמֵר שֶׁהַשְׁלוֹם הוּא שְׂלֵא יִלְחֲמוּ עִמּוֹ מִשְׁפַּחַת זִמְרִי. אֲבָל הַיָּאוֹר הַחֲסִים' הַקְדוּשׁ (בְּמַדְבֵּר כֶּה יב ד"ה "לִכֵּן אֲמוֹר") מְבִיא בִיאוֹר אַחֵר.

הַבִּיאוֹר הוּא שֶׁהִרֵי לְעִתִּיד לְבּוֹא כְּתוּב (יִשְׁעִיָּה יא ז' – ט') 'וּפְרָה וְדוֹב תִּרְעִינָה' שִׁיחֵי יָחַד וְגַם כְּתוּב "אֶרֶיָּה כְּבָקֵר יִרְעוּ יָחַד, וְשִׁעֲשַׁע תִּינוּק עַל חוֹר פִּתָּן", כְּלוֹמֵר שְׂאִפִּילוֹ הַדּוֹב וְהָאֶרֶיָּה יִשְׁתַּנוּ טִבְעָם שְׂמִטְבָּעֵם הַיּוֹם הָאֶרֶיָּה שׁוֹחֵר לְטִרּוֹף בָּקֵר לְאוֹכֵלָם, אֲבָל לְעִיל יִשְׁתַּנָּה טִבְעָם וְיִרְעוּ בְּמַרְעָה עִמָּם יָחַד לֵלֵא שׁוֹם נֹזֵק. גַּם טִבְעַם הָאֲנָשִׁים קֶשֶׁה שְׂרוּצִים לְטִרּוֹף הָאֲחָד אֵת הַשֵּׁנִי כְּמוֹ הָאֶרֶיָּה וְהַדּוֹב, אֲבָל לְעִיל "וְנִתְּנִי לָכֶם לֵב חָדָשׁ וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֲתֵן בְּקִרְבְּכֶם", שְׂלֵא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ אֲלֵא יִהְיוּ כּוֹלֵם לְמַדְנִים וְטוֹבֵי לֵב, וְאֵין שׁוֹם חֲשֵׁשׁ וּפְחַד הָאֲחָד מֵהַשֵּׁנִי. וְזֶהוּ הַיַּעוֹד שֶׁל הַשְׁלוֹם שִׁיעֵדוֹ לוֹ וְכְּמוֹ שְׂכַתּוֹב (מֵלֵאכִי ג') (כג) 'וְהִנֵּה אֲנִי שׁוֹלַח לָכֶם אֵת אֵלֵי הַנְּבִיאִי וְכו'.

בְּבִרְיּוֹת מִכְפָּר בְּכָל הַדּוֹרוֹת וּבְכָל מְקוֹם בְּעוֹלָם.

וְעוֹד כּוֹתֵב שֶׁם (שֶׁם ד"ה "וְאוֹמְרוּ וּיְכַפְּרוּ") שְׂזִהוּ מִמָּה שְׂכַתּוֹב בְּפִסּוֹק "וְהִיתָה לוֹ וּלְזִרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהוֹנֶת עוֹלָם וּיְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל". שְׂלַכְאוּרָה ק"ק מְדוּעַ כְּתוּב וּיְכַפֵּר בְּלִשׁוֹן עֵתִיד, הִיָּה רָאוּי לְכַתּוֹב בְּלִשׁוֹן עֵבֶר 'וְכַפֵּר' עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל? אֲלֵא מִכָּאן, שֶׁהִרֵי יוֹדַע שְׂפִנְחָס הוּא אֵלֵיָּהוּ, וּבְכָל בְּרִית וּבְרִית הוּא חַיִּיב לְהִיָּתּוּ, שְׂהוּא נִתְמַנֶּה לְהִיָּתּוּ מֵלֵאךְ הַבְּרִית. וְהִנֵּה עַד שְׂגִילָה אֵת אֲמִרְקָה הִיָּה לְאֵלֵיָּהוּ טוֹב וְנוֹחַ, שֶׁהִיָּה עוֹבֵד רַק בְּיוֹם בְּחֻלֵּק זֶה שֶׁל כְּדוֹר הָאֶרֶץ שְׂהוּא יוֹם לֹא הִיָּה עוֹבֵד בְּלִילָה שְׂאִין מְלִים בְּלִילָה, וְהִיָּה פֶּעַם בִּירוּשָׁלַיִם וּפֶעַם בְּמִרוֹקוֹ וּפֶעַם בְּצַפַּת וּפֶעַם בְּאַרְס צוּבָה אוֹ בְּאִירוּפָה וְכו', וּמִשְׁעָה 8:00 וְלִכֵּל הַיּוֹתֵר 10:00 בְּלִילָה בְּצַרְפַּת, הִיתָה לוֹ מְנוּחָה שְׂכַבֵּר מַחֲשִׁיךְ וְשׁוֹב לֹא הִיָּה עוֹבֵד.

אֲבָל מֵאַזּ שְׂמִצְאָו אֵת אֲמִרְקָה וְאֵת יִפֵּן וְכָל אוֹתָן הָאֲרָצוֹת, וְהַלְכוּ יְהוּדִים גַּם לְשֶׁם לְהִתְיַשֵּׁב, נִאֲלַץ לְעַבּוֹד גַּם בְּלִילָה שֶׁכֵּךְ אֲצֵלֵם יוֹם כְּשֶׂאֲצֵלְנוּ לִילָה. בְּתַחֲלִילָה לֹא רָצָה לְלַכֵּת לְשֶׁם לְבִרְיּוֹת, אֲמַרְוּ לוֹ לָךְ, שְׂהִיתָה עֵתִיד לְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל מְקוֹם וּמְקוֹם שְׂאֵתָה הוֹלֵךְ לְשֶׁם לְבִרְיּוֹת. וּבְאֵמֶת בְּכָל מְקוֹם שִׁישׁ בְּרִית מוֹצֵאִים עַד הַיּוֹם אֲנָשִׁים שְׂלֵא בָּאִים לְאֻכּוֹל וּלְשִׁתּוֹת בְּסִעּוּדַת הַמִּצּוֹה אֲלֵא לִזְכוֹת אוֹלִי 'לְהַתְּשַׁפֵּשֵׁף' עִם אֵלֵיָּהוּ בְּשַׁעַת שְׂעוֹבֵר בֵּין הָאֲנָשִׁים. לִכֵּן אוֹמֵר הֶרֶב שְׂלַע"ל (מֵלֵאכִי ג') (כג) הַנְּנִי שׁוֹלַח לָכֶם אֵת אֵלֵיָּהוּ הַנְּבִיא לְפָנֵי בּוֹא יוֹם ה' הַגְּדוֹל וְהַנּוֹרָא. יֵשׁ נַעֲרִים שְׂמִתְקַרְבִּים לִיהִדּוּת, וְיֵשׁ הוֹרִים, וְיֵשׁ אֲשֶׁר רַק הָאֵב מִתְקַרֵּב וְלֹא הָאֵם אוֹ לְחַפֵּךְ, זֶה גּוֹרֵם לְמַחֲלּוֹקַת

קול צופיך

מֶרֶן הָרָאשׁוֹן לַצִּיּוֹן הָרַה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הַרֵב מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

פִּנְחָס- תִּשְׁנִ"ז - מֵאֵת מֵאֵת מֶרֶן הָרָאשׁוֹן לַצִּיּוֹן הָרַה"ג מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

גדולה במשפחות, לזה אומר והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם שישב את כל המחלוקות ויהיה שלום גדול בעולם.

אמת זו תורה שלום זו גאולה.

ועדיין לא נתיישבה לנו הקושיה מדוע ימים אלו יהיו ל'האמת והשלום אהבו? כתוב "תורת אמת היתה בפייה ועולה לא ימצא בשפתיי", הנה ידוע שאין שום אמת בעולם רק התורה, ואין טוב בעולם אלא תורה שנא' 'כי לקח טוב נתתי לכם', גם יעקב אבינו שהיה מדת האמת הוא משום שלמד תורה. הגדרה של אמת היא הגדרה של תורה. וגאולה היא הגדרה של שלום שמביאה שלום בכל העולם כמו שכתוב 'וכתתו חרבותם לאתים' שלא תהיה יותר מלחמה בעולם. ומה יעשו בלויינים שמתחרים האחד עם השני, אין מזה שום נפקא מינה והכל דברים בטלים ומבוטלים.

כבר חשבו העולם שיעלו לירח וימצאו בשמיים אנשים משונים וחיות, וכבר אמר דהע"ה 'יעלו שמים ירדו תהומות נפשם ברעה תתמוגג' ונשארו שם תקועים עד ששלחו לשם חילוץ מכאן. וכבר אומר הזוהר ב'פתיחת אליהו הנביא' ז"ל "ובראת שמיא וארעא ואפקת מנהון שמשא וסיהרא וכוכביא ומזלי", זה בשמים. גם בארץ "ובארעא אילנין ודשאין וגיתא דעדן ועשבין וחיון ועופין ונונין ובעירין ובני נשא" כלומר שהאנשים והחיות הם בארץ ולא בשמים כלל שם יש רק כוכבים ותו לא.

אם כן לשם להוציא כל כך הרבה מליארדים להבל וריק, טוב תעשו אם רק תפתחו 'פתיחת אליהו' ותוכחו לדעת שלריק יגיעכם ואת כל הכסף תתנו לשיבות. וזה מה שאומר זכריה הנביא שבימים האלו שצריכים לזכור את מה שהיה קודם ולתקן על ידי האמת שהיא התורה, ורק בריבוי לימוד תורה תתקרב הגאולה יותר ויותר. והשלום הוא אהבה ואחוה בתוך כלל ישראל. ולא יאמר אדם שיהיה שלום סתמי אלא ממש אוהב שלום ורודף שלום כמו אהרן הכהן.

אך טוב לישראל' 21 ימים שבין י"ז בתמוז לט' באב.

וזה מה שאומר הרמב"ם שצריכים לעשות חשבון נפש בימים אלו, ולא יעשה את יום צום י"ז בתמוז ליום טיולים וליום קניות אלא ליום של תשובה וחשבון נפש, וכמו שאומר ב'כף החיים' שבימים אלו עושים תשובה יותר מכל שאר הימים. וגם בימים אלו צריך לקונן על גלות השכינה, ולא יאמר אדם שרק בתשעה באב מקוננים על צער וגלות השכינה אלא כבר מהיום. ועל זה אומר גאון עוזנו ותפארתנו בעל ה'בן איש חי' "אך טוב לישראל", זה ימים שבין י"ז בתמוז לתשעה באב שהם 21 ימים, והם יהיו לימים טובים. ומסברה אני אומר שתמיד עושים תיקון זה כנגד זה, למשל בערב ת"ב אסור לאכול שתי מנות אז כשיבוא גואל יהיה חובה לאכול לפחות שתי מנות. וחייבים יהיו לאכול בשר ולשתות יין. ואומר הפסוק שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה, לומר שכל מי שקם בלילה ואומר תיקון חצות או בימים אלו בחצות היום אומר תיקון חצות, הוא ישב ויעבירו לו מהשמים את שירות המלאכים ששרים בשמים.

וה"ר שנזכה אנחנו לחזור בתשובה שלמה ולגאולה שלמה, ויה"ר שימים אלו יהפכו לימים טובים והאמת והשלום אהבו, ושהקב"ה ישלח לנו את משיח צדקנו ויבנה לנו בית מקדשנו ותפארתנו במהרה בימינו אמן.

*רוצים לקבל קול צופיך באמייל כל שבוע !!

שלחו לנו בבקשה באמייל ל- webmaster@harav.org

